

žavne politične uprave pomesti vsi dosedanji politični privilegiji. Verjetno ni, ker bi češki veleposestniki na vso moč branili svoje predpravice, nemški pa tudi. Proti njih volji bi pa bilo težavno uvesti dualizem. Če pa ostanejo sedanji volilni redi, ali se na njih mesto postavi kaj podobnega, bi v tej deželni skupini Nemci in Italijani imeli ogromno večino. Vsaj še sedaj v Istri vladajo Italijani, da si so v manjšini, v Šleziji pa Nemci, da si tudi nimajo večine v deželi. Pa tudi ko bi se upe-ljal najpravičnejši volilni red, bi imeli težavo, kajti Nemci in Italijani so premožnejši in imajo zatorej večji vpliv nego Slovenci. Da premožnejši sloji močno vplivajo na volitve, to vidimo v vseh evropskih državah, tudi v tistih, ki imajo občno volilno pravico.

Tudi se ne ve, če bi mogli prenesti v premenjene razmere član XIX. sedanje ustave, ki je nam jedino varstvo naše narodnosti. Če se tudi ta član ne izvaja, kakor se bi moral, vendar je že nam mnogo koristil. Skoro vse, kar smo pridobili poslednjih petindvajset let, imamo se temu članu zahvaliti.

Zato pa mi mislimo, da mi nimamo povoda se vedno zaganjati v sedanji sistem. Hoditi bode nam treba po drugih potih, ako hočemo priti do narodnih pravic. Volilna reforma se v kratkem nekoliko razširi, in s tem se razmere v državnem zboru malo premene. To razširjenje volilne pravice je pa še le začetek. Treba bode nam siliti, da za sedanjo volilno reformo pride druga obširnejša. Prihodnji državni zbor bode za take zahteve dostopnejši od sedanjega, ker bode v njem več demokratičnih življev. Bolj če se bodedo bližali pravemu narodnemu zastopu, to je občni volilni pravici, tembolj se bode pokazal slovanski značaj naše države.

Federalistične težnje se pri občni volilni pravici utegnejo malo umakniti, a novi centralizem ne bode več nemški centralizem, temveč bode imel tudi zmisel za narodno enakopravnost. Na drugi strani pa moramo pri vsaki priložnosti siliti, da se faktilčno izvede član XIX. avstrijskih osnovnih državnih zakonov.

To je po našem mnenju jedina pot, ki nas more privesti do enakopravnosti. Vse tisto pisarjenje o narodni avtonomiji, o tem, kako se spravi narodna avtonomija v soglasje z zgodovinskim pravom, so le lepe sanjarije, ki pa nimajo nobenega upanja do uresničenja, ker se ne opirajo na faktilčno obstoječe razmere. Politik mora računati s strogo realnimi razmerami. To vidimo tudi pri Čehih. Jedva je prišla nova vlada, hitro so razsodnejši mej njimi jo zasukali na druga pota. Herold, Engel in mnogi drugi so že nastopili popolnoma pot oportunitizma, kakor ga je v svojem času hodil dr. Rieger s svojimi somišljeniki v Pragi, in dosegel češko vseučilišče in več drugih drobtin, kakor so se ob svojem času norčevali iz Mladočehov, katere drobtine so pa bile velike važnosti za češki narod. Vedno ne kaže butati ob sistem, kajti vsaka politika tudi ne vodi vselej do cilja.

Pisava slovenskih imen.

Interpelacija poslanca Višnikarja in tovarišev na Nj. ekselencijo g. ministerskega predsednika kot vodjo notranjega ministerstva, grofa Badenija.

Kakor javni listi poročajo, je poslal c. kr. okrajni glavar celovski, baron Mac Nevin dvema odbornikom hranilnice in posojilnice v Glinjah sledeči odlok:

„Po cesarskem ukazu od 20. malega travna 1854, državna postava št. 96, se Vam zaukaže, da pišete svoje družinsko ime v pravem pravopisu, kakor je zapisano v maticah (krstnih knjigah) župnijskega urada v Glinjah, „Sablatschan“ in ne kakor doslej napačno „Zablačan“ in „Sablčan“.

Če ne storite po tem ukazu, imate pričakovati strogo kazen. C. kr. okrajno glavarstvo v Celovcu, 13. prosinca 1896.

C. kr. deželne vlade svetovalec:
baron Mac Nevin.“

Pred vsem opozarjamo na to, da sta brata Zablačan s tem imenom zapisana v imeniku c. kr. deželnega sodišča v Celovcu in zavoljo tega se ona dva kot zastopnika posojilnice le na ta način smeta podpisavati.

Navedeni odlok ni le v zakonu, ne v dejanskih razmerah utemeljen, on tudi ne odgovarja nikaki potrebi, temveč kaže le očitno zagrizenost nasproti slovenskemu pravopisu, kakoršno bi vodja politične oblasti nikakor ne smel kazati.

Cesarski odlok od 20. malega travna 1854, št. 96 drž. zakona, je gotovo prav mnogo obsežen, a da spada sem tudi slovenski pravopis, kaj takega zamore le znani ponemčevalec baron Mac Nevin iznajti.

Ta ukaz (odlok) ne govori o izpremembi imen, ne o pravem ali napačnem pravopisu imen, marveč le o pisavi, ki je razžaljiva za urade. Če se pa baron Mac Nevin vendar na ta odlok sklicuje, potem moramo sklepati, da njega žali že v pravem pravopisu pisano slovensko ime ter da on to smatra že za demonstracijo. On ni poklican za to, odločevati, kako se ima kako ime pisati. Njegova trditev, da je pisava slovenskega imena „Sablatschan“ prava, ona „Zablačan“ pa napačna, je neresnična.

Oficijelno pripoznani, od 1850. l. v državnem zakoniku in v deželnih zakonih navadni slovenski pravopis ne pozna črke „tsch“, ampak le črko „č“. Če bodo Nemci enkrat svoje črke sch (š) in tsch (č) z drugimi nadomestili, kar gotovo ni izključeno, potem bi morali po mnenju barona Mac Nevina sedaj rabljene črke sch in tsch v imenih nemških družin in krajev na večne čase neizpremenjene ostati, nasprotno pa bi se morali vsi č, š in ž iz slovanskih imen iztrebiti.

V našem slučaju se ne gre za kako izpremembo imena, ampak le za uporabo slovenskega pravopisa, katero pa hoče baron Mac Nevin kaznovati. „Zablačan“ ali „Sablatschan“ ali „Sablazhan“, to je vse jedno; vse tri pisave značijo eno in isto ime in se jednako izgovarjajo.

Da hočejo naše obstoječe postave, ki se tičejo krstnih imen in priimkov, le resnične izpremembe imen, ne pa pravopis imen vravnati, to se vidi iz besedila in namena dotičnih postav.

Potreba, da dobi človek kako ime, se čuti kar hitro po rojstvu. Ko se je upeljalo krščanstvo, dobil je vsaki novorojenec pri sv. krstu kako ime. Toda to ni zadostovalo. Ljudje so si izvolili še različne priimke, da bi tako lažje ločili družine in rodove. V preteklem stoletju poprijelo se je postavodajstvo vravnave imen. Patent od 1. listopada 1786, št. 591, je določil, da morajo imeti žena in otroci ime in grb moža, oziroma očeta.

Patent od 3. svečana 1776. leta, ki velja za Galicijo, prepoveduje sinovom in hčeram očetovo ime izpreminjevati.

Patent od 23. malega srpana 1787. l., št. 698, določuje, da morajo židje, da se preprečijo vsi neredi, si izvoliti gotova rodovinska imena in nemška predimena.

S cesarskim odlokom (Hofdecret) od 12. listopada 1787. leta, št. 746, poslal se je zapisnik nemških predimenov (obsegajoč 109 moških in 35 ženskih) židom.

Državni zakonik (1811) omenja imena soproge (zakonske žene), zakonskih in nezakonskih, ponovljenih in pozakonovljenih (legitimiranih) otrok itd.

Cesarski odloki od 21. vinotoka 1813. leta, 21. vinotoka 1815. leta, št. 1185, in od 19. svečana 1820. l., št. 1650, dajejo dušnim pastirjem navodila, kako se imajo ravnati pri pisanju krstnih knjig glede zakonskih in nezakonskih otrok. Kako in v katerem jeziku pa naj se pišejo imena, o tem navedeni patenti in cesarski odloki ne govorijo in znano je in nihče ne more tajiti, da se je pisava različnih imen v teku časa z razvojem posameznih jezikov izpreminjala in da se je naravno tudi spremeniti morala.

Dušni pastirji posluževali so se v začetku latinskega jezika, kateri znamenj kakor ck, sch, tsch, č, š, ž itd. ne pozna. Za slovanski z in ž nima nemški jezik nobenega znamenja. Nemški jezik nima za mnogo slovanskih glasov odgovarjajočih znamenj, za to se morajo v znanstvenih delih pri natančnem razpravljanju nemških dialektov in tujih jezikov povsod rabiti latinsko-slovanska znamenja.

Oziraje se na v začetku imenovani odlok okrajnega glavarstva celovškega, bi Hrvatje in Čehi ne mogli svoja imena pisati v sedaj navadnem in povsod priznanem pravopisu. Hrvatje so imeli 4 ali 5 različnih pravopisov in Čehi sami so še le v tem stoletju (1820 in 1840) uravnali svoj pravopis.

Slovenci so rabili od 16. stoletja naprej do prve polovice našega stoletja tako znano Bohoričico. Prejšnja znamenja f, fh, zh nadomestili so zdaj z š, č, z in ž. Starih znamenj sedanji rod ne pozna več, če ravno se nahajajo še v starih krstnih knjigah.

Rusi in Srbi bi morali pri nas vedno rabiti le cirilico. Kvekvíč ne bi smel tako pisati, ampak „КВЕКВИЧ“.

V preteklem stoletju bila je navada, ženska imena s končnico „in“ označevati. Tako se je imenovala žena Majerja Majerin itd.

Kakšne zmote bi se provzročile, če bi se povsod hoteli pokoriti povelju celovškega okrajnega glavarja, se

lahko misli. Visoka vlada bi morala celo vrsto uradnikov nastaviti, kateri bi morali vse krstne knjige, v katerih so se posamezna imena v različnem času različno pisala, pregledati in prvotno pisavo družinskih imen uvesti. In kje se tu neha?

Toda mi mislimo, da imajo vladni organi veliko nujnejšega in koristnejšega posla, kakor pa na to delati, da bi imena okamnela, in naredbe kovati, katere kažejo le naklonjenost nasproti posameznim narodnostim.

Ne moremo lahko misliti, kako bi zamoglo koga zanimati, ali se njegov sosed tako ali pa tako piše.

Bratom Zablčan je gotovo vse jedno, ali se njih domačin Tschernigg ali pa Černik piše. Po cesarskem odloku od 5. rožnika 1826. leta je na Avstrijskem kaka izpremema imena le redkokedaj in le v posebnih slučajih dovoljena ter se mora za dovoljenje pri oblasti prositi. Najvišji odlok od 18. sušca 1866. l., št. 1452).

Da se prosto izvoljuje kako rodovinsko ime, kar se mora za osebno pravico vsakega samostojnega in samovlastnega državljana smatrati, je na Avstrijskem preveč omejeno in vendar se nahaja pogosto potreba in želja, da se priimek spremeni. To dokazujejo jasno tako zvana domača imena (Vulgarnamen). Na Primorskem se navadno za krstnim imenom osebe imenuje krstno ime očeta, tako Franc Antona Mihič-a.

Izpremema krstnega imena je le v gotovih slučajih dovoljena, na pr. če se da kdo krstiti ali pa če vstopi v kak duhovni red. A vendar se pišejo krstna imena v različnih jezikih popolnoma različno, tako: Joannes, Johannes, Johann, Hans, Jan, Janez, Hanuš, Janos, Ivan, Ive, Ivo, Giovanni, Jean, James itd. Brezštevilno izgledov bi se v tem oziru lahko navedlo, a vendar nikdo ne bode hotel trditi, da ta nazivanja (imenovanja) različna krstna imena značijo.

Oziraje se na to, dovoljujejo si podpisani vprašati nj. ekscelenco gosp. ministerskega predsednika kot vodjo notranjega ministerstva:

„1.) Je-li nj. ekscelenciji odlok c. kr. celovškega okrajnega glavarstva od 13. prosinca 1896. l. znan?

2.) Kaj misli nj. ekscelencija storiti, da se obvaruje ljudstvo pred takimi, v zakonu in v dejanskih razmerah nikakor ne utemeljenimi odloki, ki so le pripravnici, vzbuhati nepotrebno razburjenost in izpodkopavati vzgled oblastij?

D u n a j, dne 12. sušca 1896. leta.

Povše, dr. Gregorčič, Seichert, Robič, dr. Gregorec, Alfred Coronini, Pfeifer, Kušar, Višnikar, Koblar, Klun, Vošnjak, dr. Ferjančič, Borčič, Radinsky, Nabergoj.“

Politični pregled.

Dr. Lueger v Gorici. — V nedeljo na večer raznesla se je v slovenskih krogih goriških vest, da pride v ponedeljek poludne dr. Lueger iz Trsta v Gorico. Svoj prihod je naznanil visokorodnemu g. grofu Alfredu Coroniniju. Goriški Slovenci so bili veselo iznenadeni ter so skleneli prirediti sijajen sprejem vodji protisemitskega gibanja v Avstriji. In res se je zbralo na kolodvoru okolu 400 ljudij, med temi